Published and distributed under permit (No. 791), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. ЧИСЛО 128. ДЖЕРЗИ СИТИ, Н. ДЖ., ПЯТНИЦЯ, 3-го ЧЕРВНЯ, 1921.

VOL. XXIX. No. 128. JERSEY CITY, N. J., FRIDAY, JUNE 3, 1921. THREE CENTS

ПРАВДИВА РАСОВА ВІЙНА В МІСТІ ТУЛСІ В ОКЛАГОМІ

ДЕСЯТКИ УБИТИХ ПО ОБОХ СТОРОНАХ.

ТУЛСА, Оклагома, 1. червня. — Правдива війна межи білими та чорними, яка вибухла тут нині, забрала десятки жертв з обох сторін.

Війна почалася з того, що поліція арештувала Мурина Дика Ровленда, обжаловуючи його за напасть на одну білу сироту. Зараз по його осадженню в міській тюрмі, почали серед Муринів ходити чутки, що білі хочуть арештанта злінчувати. Перед судовим будинком почали збиратися товпи чорних, узброєних в пальне оруже. Коло семої години вечером кілька автомобілів, повних узброєних чорних їздило довкола суду та арешту. Товпа скоро числила коло 200 осіб.

Зараз потім почали збиратися білі, також узброєні. Скоро обі сторони почали жваво переговорювати зі собою, вимахувати руками, відґрожуватися собі. Нагло білі кинулися до складів оружа і почали рабувати з них усе, що попало.

ПЕРШІ ТРУПИ.

Як лише змеркалося, прийшло до першого вибуху: один полісмен хотів відобрати чорному рушницю, сей спротивився, а полісмен застрілив його на місци. Тимчасом словні перепалки межи товпою білих та чорних під судом ставали щораз горячійші, інтервенція поліції не помагала нічого. Нагло у воздусі залунав вистріл. В одну мить счинилася бійка і стрілянина, в котрій впали перші трупи.

Білих видно було більше, бо Мурини цифалися від суду в сторону своєї дільниці, в якій вони живуть на північно-східній части міста в числі яких 10—13 тисяч. По дорозі стрілянина ішла неевпинно. Від неї падали по обох сторона ранені і убиті. В однім місци білі взяли одного білого, як він висідав з авто, за чорного і вбили на місци.

Тимчасом ґубернатор стейту вислав уже війско на місце битви, щоби воно розганяло бючихся. Війскови дійсно удалося розігнати товпи; Мурина з тюрми забрано на авто та вивезено до котрогось сусідного міста.

НОВА БИТВА.

Рано вибухла нова битва. Обі сторони стріляли до себе через зелізничий тор. Підчас битви погибло кількох чорних. Білі і чорні убили також кількох зелізничих робітників за те, що вони не хотіли позволити жадній стороні уживати в битві возів та льокомотив зелізниці.

ПІДПАЛЮЮТЬ МУҐИНСЬКУ ДІЛЬНИЦЮ.

Десь над раном повстала у білих думка підпалити муринську дільницю. Пів до другої години підпалено один дім, в котрім сховалося кількох Муринів і стріляло до білих. Надіхала огнева сторожа, але білі відогнали її і доми згоріли до тла.

З настаннем дня почали знов підпалювати муринську дільницю. З усіх усюдів почали зїздитися і сходитися білі. Над головами почали кружляти аероплями. В однім місци облягли Муринів в церкві; білі кілька разів ішли штурмом до церкви, але мусіли вертатися через стрілянину Муринів. Аж як підпалили деревляну будову, почали Мурини утікати з неї, стріляючи по дорозі. Тут їх убито кількох.

В ріжних місцях муринської дільниці ішли битви цілий ранок. В кількох частях вибухав підложений білими огонь, котрого ніхто не гасив. Деколи білі напасники, пострілявши мешканців дому, радили другим рабувати муринське добро. Пішли чутки, що збройні товпи Муринів їдуть зі сусідних міст, і зараз сотки автомобілів, наладованих збройними білими, поїхали на дороги боронити доступів до міста.

Коло полудня в місті палало 25 огнів. З домів виходили Мурини, просячи: Не стріляйте! Їх деколи стріляли мимо того, а деколи забирали до табору для інтернованих, який урядили власти для Муринів, утікаючих з міста. Огневі сторожі не ратували горіючих домів, виправдуючися тим, що Мурини з домів стріляють до кождого білого без розбору. Власти міста позволили Муринам заняти міську галю; зараз сотки Муринів поплило туди, мущини, жінки і діти, з клунками на плечах, богато з них босоніж, та в нічній одежі, з обличчами, спопелілими від страху. Там попали і старухи з біблією в трясучихся руках і діти з куклами на грудях, і хорі, що о своїх силах ногами волікти не могли. Коло 9 години перед галею зібралося понад 2.000 втікачів. Друга часть втікачів найшла притуловище в бейзболовім парку. До полудня в сих таборах було коло 6.000 Муринів.

В полудни власти оголосили в місті военний стан.

ПОКІНЧИВСЯ ПІВРІЧНИЙ СТРАЙК КРАВЦІВ.

НЮ ЙОРК, 1. червня. — Кравецька юнія Амалґамейтид Кловдінґ Воркерс оф Америка підписала нині рано згоду з кравецькими босами, зорґанізованими в Кловдінґ Манюфекчерерс Асосіейшен оф Ню Йорк. Через сю умову кінчиться страйк нюйорських кравців, що почався ще від 2. грудня минувшого року. На основі сеї умови кравці згодилися на 15-процентову знижку заплати для усіх кляс кравецьких робітників, кромі „катерів", яких заплата буде степенована. Обі сторони установлять безсторонну раду для полагодження всіх непорозумінь. Контракт зроблено на рік.

СЕНАТ УХВАЛЮЄ 94 МІЛІОНИ ДОЛЯРІВ НА ФЛЬОТУ.

ВАШИНҐТОН, 1. червня. — Сенат ухвалив нині, що видатки в слідуючім році на фльоту мають виносити 494 міліони долярів. За внесеннем голосувало велике число сенаторів; навіть сенатор Бора, котрий подав резолюцію за межинародною конференцією в справі розброєння, голосував за великими видатками на фльоту.

НОВА ПОМІЧ ФАРМЕРАМ.

ВАШІНҐТОН, 31. мая. — Сенатор Норис, голова рільничого комітету в сенаті, вніс резолюцію, в котрій домагається ухвалення 100 міліонів долярів на утворення федеральної фармерської Експортової Фінансової Корпорації, котрої ціллю має бути купувати в Злучених Державах фармерські продукти та продавати їх поза границями краю.

Заряджувати корпорацією малиб секретар рільництва та чотирох других директорів, яких мавби установити президент Злучених Держав за згодою сенату. Вони малиб побирати пенсію по 7,500 долярів річно і малиб бути управнені видавати бонди до висоти суми десять разів більшої від вплаченого до корпорації капіталу.

Ся корпорація виступалаби поза границями краю як аґент американських фармерів при продажі продуктів американського фармерства урядам та поодиноким особам, як посередник для всякого купця рільничих машин та продуктів. Вона також давалаби завдатки на рільничі вивози, щоби в той спосіб помагати рільництву.

БУДУТЬ НАТУРАЛІЗУВАТИ ВОРОЖИХ ЧУЖИНЦІВ.

Президент Гардинґ зарядив, щоби американські суди почали уже допускати до американського горожанства людий, що походять з держав, що воювали проти Злучених Держав. Через те суди почали уже робити переслухання в справі надачі горожаньства бувшим горожанам Німеччини і Австрії. На виразне бажанне президента ворожий чужинець може бути допущений до американського горожанства лише у винятковий случаях.

Велике число горожан Німеччини жде на принятте американського ґорожанства. Один суд в Бронксі, дільниці Ню Йорку, подає, що число ворожих горожан, бажаючих приняти горожаньство Злучених Держав, виносить 1,700.

БОРОТЬБА ОЛЕНЯ З АВТОМОБІЛЕМ.

Волтер Чейс та його жена з міста Істон, Мейн, розказують про таку пригоду, яка мала трафитися їм дня 31. мая. Їхали вони під вечер уже сумерком, в автомобили через ліс близько сего міста. З ліса вибіг великий американський олень (званий по англійські „мус", лось), і справився рогами проти автомобіля Він вдарив рогами автомобіль з такою силою, що самохід поточився в рів коло дороги. На щастє автомобіль не перевернувся, а сидячі в нім люди не потовклися. Олень станув на дорозі спокійно, видимо осліплений рефлекторами автомобіля, котрих світло впало на його очи. Чейс рушив з місця і виїхав на дорогу. Автомобіль вдарив звіря, котрий в мить пропав в гущавині.

ХТО БУДЕ ҐУБЕРНАТОРОМ НА УГОРСЬКІЙ УКРАЇНІ?

Ужгородська „Правда" доносить: Ґубернатор Жаткович вже більше як місяць подякував за уряд ґубернатора, але досі ще не іменовано нового. Ходять чутки, що Жаткович і на далі останеться ґубернатором Підкарпаття. В тій ціли він їздив до Праги і відбув конференцію з Масариком.

МОЖНА ЗАРОБИТИ $10,000, ЛИШ ТРЕБА СТАТИ ДОБРОДІЄМ МІСТА.

Філадельфійський богач Едвард В. Бок оголосив так звану „Філадельфійську Надгороду", котрого умови такі: кождого року один чоловік чи жінка, мешкаючий чито у середині міста, чи на передмістю, чи в околиці Філадельфії, який зробить щось такого, що через се місто Філадельфія скористає найбільше, буде мав право до надгороди від міста в сумі 10,000 долярів. В тій цили Бок складає в однім банку маєток вартости 200,000 долярів, з котрого дохід принесе річно понад 10,000 долярів, яких треба на заплаченне надгороди.

Фундація не постановляє, якого рода службу має сповнити той, що має дістати надгороду. Фундатор каже лишень, що рід служби треба поясняти як найширше. Надгороду має признатися на публичнім мітинґу, який має бути великою подією в горожанськім життю міста. Щоби дістати надгороду, треба зробити щось такого, щоби се принесло добро як найбільшому числу людий, живучих у Філадельфії. На випадок, якби в котрім році не зроблено нічого такого, що заслугувалоб на таку надгороду, то річна рата має бути зужита на поміч учачийся молодежи в школах міста Філадельфії.

КАНАДА УЖЕ ВІДПЛАТИАСЯ АМЕРИЦІ ЗА ОХОРОННЕ МИТО.

Як доносять з Отави, столиці Канади, Канада уже відвдячується Злученим Державам на ухвалений недавно американським конґресом закон про охоронне мито, котре накладає велике мито на всі товари заграничні, в тім числі і на канадійські. Канадійський парлямент ухвалив зараз закон, котрий накладає на американські товари такі самі податки, як американський закон накладає на канадийські.

КРОВАВИЙ 1. МАЙ У ВАРШАВІ.

Як ми вже доносили, у Варшаві в дні робітничого 1-майського свята, поліція оружєм розбила і розігнала збори жидівських соціялістів. Ґазети доносять, що досі є більш як 100 людий тяжко ранених; деякі навіть борються з життєм, та 150 арештованих. Серед жидівського робітництва панує огірченнє, тимбільше, що криваві репресії примінено в столиці „демократичної" републики тільки до жидівського пролетаріяту.

ВЕЛИКА ПОШЕСТЬ У СОКАЛЬЩИНІ І РАДЕХІВЩИНІ.

Доносять з Сокальщини, що там панує страшна епідемія тифу.

В селі Яструбичах ховають денно по 6 душ. Деякі родини цілком вимерли.

Так само село Гоголів переходить ту слабість і виказує великий процент померших. В родині учителя Матвійчука померло двоє душ (батько і сестрінка 20 літ). В одній убогій родині Бернатів померла мати і дочка (20 літ), так що лишилися в дома самі дрібні діти. Їх батько помер давнійше.

В останньому часі епідемія тифу перекинулася на Тишицю.

Тиф ґрасує також у селах коло Кристинополя, у Виткові і в радехівському повіті.

Лікарської опіки нема. Власти не роблять нічого, щоби епідемію здавити.

НІМЦІ НАПАДАЮТЬ НА ФРАНЦУЗІВ І ПОЛЯКІВ НА ШЛЕСКУ.

ОППЕЛЬН, Горішній Шлеск, 1. червня.—В місті Бойтен Німці напали на французьку війскову залогу. Вийшла завзята боротьба, по якій Французи Німців виперли. Богато з них убито.

Німці вдарили також на Поляків в лісах Посновіц, недалеко Ґрос Ст. Реліц. Поляки уступили перед напором Німців. Німці мали 12 убитих, Поляки 130. Польські жовніри закопані в лісах, а Німці були в отвертому полі, але Німці пійшли в ліс з машиновими крісами, рушницями і револьверами і в завзятій борні виперли їх відтам.

Сьогодня Поляки подалися ще далі.

ХОТЯТЬ ПЕРЕНЕСТИ ОСІДОК ЛІҐИ НАРОДІВ З ЖЕНЕВИ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 31. мая. — Аліянтські правительства вимінюють тепер між собою гадки про справу означення постійного осідку Ліґи Народів. З уваги, що Женева є замалим містом на осідок Ліґи Народів, пропонують перенести його до більшого міста.

Франція хотіла би, щоби Ліґа Народів мала свій постійний осідок у Версалю (Версай) коло Парижа, але більше є голосів за тим, аби сей осідок був в Брукселі, столиці Бельґії.

В сім місяці (червні) буде засіданнє Ради Ліґи Народів, на якому ся справа буде піднесена й обговорена.

ГАЛИЧАНИ НА УКРАЇНІ.

В Харкові: Роман Левицький, Лев Смулка, Іван Вербяний, Михайло Балицький, Франц Кондрацький, Макарушка, Ничик з Дарахова, Андрій Озарків, Федь Вишиваний, Степан Томенко, Загайкевич.

В Каменці Подільському: Гаморак, Ґеринович, Завадський.

В Подільській ґубернії: „Дєдьо" Іван Вербовий, Микола Мельник аптикар у Жмеринці, Рибчак і Микола Рибак у Винниці.

В Київщині: Іван Калитчук, Петро Щеремета, Лесь Коновал, Микола Телішевський, Петро Чучман, Орест Стефанович, Гречаник, Скурашівський, Іван Мельничук, Чех, Федь Пастух, Іван Харамбура, Павло Ващук, Шлемкевич, Василь Різник.

В Полтаві: Ґімн. учит. Гаврилів, Осип Зофійовський учителює в Боршипоіл на Полтавщині.

В Києві: Антін Іваницький, Гнат Колцуняк, Петро Артемович, Осип Устіянович, д-р Сисак, Ростислав Заклинський, Залужний, Р. Вітковицький, Петро Кабарівський, Кревецький, Онищук, Федь Калинович, Мих. і Іван Біляч, Андрій Бабюк, Паліїв, Семен Ткачівський, Корн. Гаврилів, Франц Андрусевич, Мелетій Кічура.

В Черкасах: Лесь Гринішак, Крижанівський, Бучма, Осип Гірняк, Ольга Рубчак.

В Умані: Артист маляр Яків Струхманчук з жінкою.

В Одесі: Петро Бубела.

ПОСОЛЬСТВО РАКОВСЬКОГО У ВАРШАВІ.

З Варшави доносять: З Москви прийшла сюди відомість, що крім московсько-большевицького посольства, прибуде до Варшави також посольство українське-большевицьке Раковського.

ЛЄНІН ЗАВЕРТАЄ ВІД КОМУНІЗМУ ДО КАПІТАЛІЗМУ.

ЗАВОДИТЬ СВОБІДНУ ТОРГОВЛЮ, ПРИВЕРТАЄ ПРИВАТНИЙ ПРОМИСЛОВИЙ БИЗНЕС І РОБІТНИКАМ СВОБОДУ ПРАЦІ ТА ОБОРОНУ СВОЇХ ІНТЕРЕСІВ.

РИГА, столиця Латвії, 1. червня. — Конґрес Російської Комуністичної Партії замкнено в Москві в понеділок декляраціею, яка приняла програму Миколи Леніна і його помічника Мілютіна, міністра хліборобства в советському правительстві, котрий тепер є пануючих лідером в економічних справах.

Ленін і Мілютін представили були сю деклямарію вчасі дискусії. Зіновев, советський ґубернатор Петроґраду, котрий досі все був противний такій політиці, тепер мовчав.

Советська аґенція подає урядовий звіт про промову Леніна, в якій він сказав, що досі советський уряд забирав поживу від народу силою і видавав інші декрети (укази), ізза того, що Росія було у війні з наїзниками а також мусіла ще й вести внутрішню горожанську війну. Тоді советське правительство не мало іншого вибору як тільки приняти сі строгі постанови. Але що сі відносини вже проминули, настала пора довести до постійних зносин між робітниками і селянами.

Плян Леніна і Мілютіна представляється так:

1. — Советське правительство збере ПОДАТОК ВІД СЕЛЯН В НАТУРАЛІЯХ (средствах поживи), який принесе йому третю частину всього збору (жнив).

2. — Оставші дві третини збору лишається для селян ДО ТОГРОВЛІ ЧЕРЕЗ ВІДНОВЛЕНІ КООПЕРАТИВИ.

Ся постанова мала би спонукати селян до сіяння й управи більше збіжа аніж се вони робили в останніх трох роках, коли сіяли тільки на свою потріб, бо не було їм спішно ладити хліб для большевиків задурно.

3. — СОВЄТСЬКИЙ УРЯД ЗАДЕРЖИТЬ У СВОЇХ РУКАХ НАЙБІЛЬШІ ФАБРИКИ, як шкіряні і ткацькі, щоби виробляти товари для селянства і за них купувати хліб для большевиків. Фабрики мають бути оживлені через наділюванне робітників бонусами (нагородами) й іншими підохотами для збільшення видатности фабрик. НАГЛЯД над фабриками мати-муть РОБІТНИЧІ ЮНІЇ (союзи), а не уряд як се було досі. ЮНІЇ самі назначувати-муть ПЛАТНІ РОБІТНИКІВ.

4. — Советський уряд буде підпирати МАЛІ І СЕРЕДНІ КООПЕРАТИВИ І ПРИВАТНІ ПДПРИЄМСТВА. Уряд передасть сим меньшим підприємствам фабрики і навіть дасть їм фінансову поміч. ПЛАТНІ РОБІТНИКАМ в тих підприємствах мають також назначувати РОБІТНИЧІ ЮНІЇ.

ОСОБИСТА ІНІЦІЯТИВА (почин) робітників буде ОКРЕМО НАГОРОДЖУВАНА.

5. — Перевозові средства держава задержує у своїх руках.

Крім того в декляраціі заповіджено УСУНЕННЄ ВСЯКИХ ПЕРЕСЛІДУВАНЬ І ПЕРЕПОН, ЯКІ ДОСІ СТАВЛЕНО СВОБІДНІЙ ТОРГОВЛІ.

Ленін потішував комуністів, що розвиток приватних підприємств і приватного хліборобського промислу не грозить поворотом до капіталізму, бо великий промисл є в руках пролетаріяту.

НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО БЕРЕТЬСЯ ДО ВИКОНАННЯ ВСІХ ЗОБОВЯЗАНЬ СУПРОТИ АЛІЯНТІВ.

БЕРЛІН, 1. червня. — Канцлер Вірт, говорячи сьогодня в німецькому парляменті про програму, сказав, що відбудова і переєднанне є головною основою політики уряду.

Він далі зазначив, що нове німецьке правительство є рішене довести до кінця льояльно повне розоруженнє в Німеччині.

Канцлер потім обговорював пляни для виконання відшкодовання. представляючи які податки і законні постанови правительство приготовляє для ухвалення в парляменті.

Телеграма з Мінхен (Монахіюм) до тутешнього дневника „Теґліхе Рундшав" доносить, що британський консуль і французький посол остеріґли баварське правительство, що коли Баварія війска горожанської оборони не розоружить, то аліянти примінять до неї кари.

Також в кругах німецького федерального правительства в Берліні викликала велике невдоволенне відмова баварського премієра фон Кара розпустити війско горожанської оборони, але тут висказують надію, що баварське правительство уступить перед напором.

Кажуть, що премієр фон Кар був готовий з початку уступити, але він боявся настрою загалу.

КЛЄМАНСО „ЗРАДИВ" ПОЛЬЩУ.

ПАРИЖ, 1. червня. — Стефан Льозан пише в тутешній часописі „Матен", що старий Клємансо зрадив Польщу у справі Шлеска.

На мировій конференції спершу аліянти згодились віддати Горішній Шлеск Польщі, але на німецький протест британський премієр Ллойд Джордж заявився, щоби там перше відбувся плебісцит. Тоді президент Вилсон станув був в обороні Польщі, але Клємансо підпер Ллойда Джорджа і принято постанову, що Горішнього Шлеска Польща не дістане перед тим, заки справу порішить тамошнє місцеве населеннє через голосованнє куди воно хоче належати.

НІМЕЧЧИНА СКУПОВУЄ ЗОЛОТО.

БЕРЛІН, 1. червня. — Німецьке правительство уповажнило німецький державний банк і почтові уряди скуповувати золото всякого ґроша ріжних держав для сплати зобовязань для аліянтів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ!

ОРГАНІЗУЙТЕСЬ ДЛЯ НЕСЕННЯ ПОМОЧІ СТАРОМУ КРАЄВИ!

ВИСИЛАЙТЕ ЗБІРКИ СЕЙЧАС, І РАТУЙТЕ ГОЛОДНИХ, ХОРИХ, ВДІВ І СИРІТ!

ПОДАВАЙТЕ ДО ВІДОМА ЧЕРЕЗ ГАЗЕТИ, ЩО ВАША ГРОМАДА ЗРОБИЛА ДЛЯ РАТУНКУ РІДНОГО КРАЮ!

ЗА СВОБІДНОЮ ПРЕСОЮ.

Щоби показати, що нова адміністрація краще розуміє народні свободи, як адміністрація бувшого президента Вилсона, головний гочтмайстер (міністер почт) Гейз зарядив, щоби кільком радикальним газетам, як „Ліберейтор", „Ню Йорк Кол" та „Мілуоке Лідер" привернено право посилати свої газети по зниженій почтовій оплаті, так званою „другою клясою".

Демократична адміністрація президента Вилсона, — а передовсім її назадницький почмейстер Берлесон, — уживала ріжних недемократичних способів, щоби лише задушити всякі радикальні часописи. Були й суди, були й завішення часописий, були малі шикани, які часописи більше шкодять, як отверті пересліддування.

Предметом нагінки стали передовсім всякі ґазети, котрі висказували свої симпатії до російського большевицького уряду. Демократична адміністрація поступала так, немовби замиканнем газет можна примусити людську думку іти в напрямі, противнім від напрямку забороненої газети. Демократична адміністрація, уживаючи сили для боротьби проти большевизму, поступала якраз так, як поступали самі російські большевики, котрі також думають, що людську думку можна убити поліційними заказами, заборонами, шибеницями, розстрілами.

Републиканська адміністрація зараз на вступі показує, що вона краще розуміє народне правління, як демократична партія. Своїм кроком републиканський почмайстер поставив свій уряд богато висше демократичного уряду, котрий так близький був в своїх способах до московських большевиків. Републиканський постмерстер, дозваляючи на почтові привілеї навіть симпатизуючим з большевиками американським газетам, не хотів показати, що він самий став большевиком. Він лише хотів показати, що проти всякої думки, хочби нам як нелюбої, не ідеться з палкою, поліційним клобом, арештом, тюрмою. Хибну думку лише здоровою думкою можна побороти. Лише свобідною дискусією можна дійти до правди.

Зарядженнем почмайстра Америка стерла зі себе пятно, яке стояло на її славі яко вільнодумної країни. Зарядженнем Гейза Злучені Держави перестали бути товаришем большевицької Росії. Тепер большевицька Росія є одинокою країною, що має претенсії називатися культурною, а вживає ще середновічних способів до навертання людий на думку урядників.

В СПРАВІ ЛІКВІДАЦІЇ УСТАНОВ УНР. В ПОЛЬЩІ.

Львівський „Вперед" пише:

На днях оголосило бюро польського міністерства закордонних справ заяву української дипльоматичної місії в Польщі, в якій повідомляється, що уряд української народньої републики опускає разом з урядовими інституціями територію польської републики, а одночасно сей уряд змушений є до ліквідації своєї дипльоматичної місії в Польщі, місії економічно-торговельної і ліквідаційно-військової місії.

Де примістить французька дипльоматія мандрівний тарнівський „центр" — се річ не важна. За се більше значіннє для України має відомість про ліквідацію военної ліквідаційної і економічно-торговельної місії УНР.

Відомим є, що при частих переходах військ і военних установ УНР. на територію польської держави, вивезено з України величезні богатства у военнім матеріялі, залізничому парку, таборах і т. и. ПРИ ОСТАННЬОМУ ПЕРЕХОДІ ЧЕРЕЗ ЗБРУЧ ПРИВЕЛИ Н. ПР. ВІЙСКА УНР. З УКРАЇНИ КІЛЬКАНАЙЦЯТЬ ТИСЯЧ РАСОВИХ КОНИЙ ВАРТОСТИ ОКОЛО ПІВТОРА МІЛЯРДА МАРОК. Вартість іншого вивезеного з України добра малося зареєструвати і оцінити ліквідаційною військовою місією. Яку висоту представляє ся вартість, того не уважав за потрібне подати до публичного відома уряд УНР. Проголошенне тепер ліквідації ліквідаційної військової комісії означає нічого іншого, як перечеркнення всіх рахунків уряду УНР. з польським урядом.

ДОНОСЯТЬ З ТАРНОВА, ЩО ЯКО ЛІКВІДАЦИЙНЕ ВІДШКОДОВАННЄ ДАВ ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД УРЯДОВИ УНР. — 50 МІЛЬОНІВ МАРОК! СЯ КВОТА НЕ СТОЇТЬ В НІЯКОМУ ВІДНОШЕННЮ ДО ВИСОТИ ПРЕТЕНСІЙ ЗА ВИВЕЗЕНІ З УКРАЇНИ ДО ПОЛЬЩІ ДОБРА.

Ще темнійше, як з військовою ліквідаційною комісією, представляється справа з ліквідацією економічно-торговельної місії. Які там претенсії мається ліквідувати; яка висота сих претенсій; як і з ким мається їх розрахувати, се покрив уряд УНР. найбільшою тайною перед українським громадянством, а навіть перед тарнівською „радою републики".

Взагалі остання ліквідація економічно-торговельної і ліквідаційно-військової місії УНР. належить до найтемнійших сторінок уряду УНР. і компромітує його остаточно в очах цілої України.

ПОЛЬЩА І РОСІЯ.

ЧОМУ ПОЛЬЩА ПОВИННА ПІДПИРАТИ СОВІТСЬКУ РОСІЮ

(Від власного кореспондента).

До Варшави приїхала комісія Совітської Росії для справи переведення полонених. Урядуванне комісії з представниками польського правительства почалося очевидно від привітних промов. Відповідаючи на польську промову, голова совітської комісії сказав:

Польща має як найбільший інтерес в тім, щоби в Росії вдержалося совітське правительство. Бо коли-б у Росії большевики впали і до власти прийшло якесь инше правительство, **то воно не признає навіть незалежности Польщі,** а не то тих границь, які признала Польщі Совітська Росія. Тоді не поможуть Польщі також її західні держави, які підпирають її проти Совітської Росії. Бо вони тоді волітимуть союз з Росією і для сього союза пожертвують Польщу.

Представник Совітської Росії сим сказав, де лежить обопільний інтерес Польщі і Совітської Росії і чому вони заключили мир в Ризі.

Большевики боялися, що дальшої війни не видержить і мусять упасти. Тому дали Польщі все, що вона тільки хотіла, щоби тільки мати мир.

Польща знов дуже добре знала, що ніяке инше російське правительство, тільки большевицьке, яке за всяку ціну хоче вдержатися, не згодиться, щоби границі Польщі сягали так далеко на схід. Тому так радо згодилася на заключенне мира з Совітською Росією.

Тепер представник Совітської Росії, приїхавши до Варшави, пригадав Полякам, де лежить іх інтерес: „Памятайте, піддержуйте нас, не робіть нічого проти нас, бо як ми впадемо, то й вас чорт візьме!"

Зрештою Поляки се самі дуже добре розуміють. Сим поясняється між иншим, що польське правительство так дуже хоче позбутися зі своєї території Петлюри і всіх тих державних установ, які під проводом Петлюри виступають як уряд Української Народньої Републики. Сього вимагає від Польщі Совітська Росія на основі мира в Ризі, а Польща хоче жити в мирі з Совітською Росією.

В сій справі треба звернути особливу увагу на ось-що:

Ті **землі,** які Совітська Росія відступила Польщі, не є землі російські, **тільки передовсім українські,** а також білоруські.

Тут повторилася **історична політика Росії і Польщі супроти України.** Ані Росія ані Польща не мають сили, щоби зїсти Україну. Отже діляться нею, думаючи, що на спілку лекше її зїдять.

І ще одно: Коли Росія була сильна, тоді старалася вона відібрати від Польщі всі українські землі. Так були підчас поділів давної польської держави. Бо тоді Росія сподівалася, що сама зможе зїсти Україну.

Те, що тепер Росія відступила часть українських земель Польщі, свідчить, що Росія почуваєть слабою і не чує себе в силі зїсти цілої України. Отже ділиться з Польщею.

Очевидно, ні Росія ні Польща не зїдять України. Обі сі держави дуже слабі і не мають основ хочби сильними.

І як би тільки українська інтелігенція знайшла спільну дорогу і нею повела нарід до боротьби за незалежність, будучність України була би запевнена.

Сю дорогу українська інтелігенція таки в кінці знайде.

Гайдельберг, 28. цвітня 1921.

Д-р Михайло Лозинський.

ЯК ТЕРПЛЯТЬ УКРАЇНЦІ В ГАЛИЧИНІ?

З приводу похорону молодої української учительки у Львові.

(З львівського українського дневника „Вперед").

В суботу 7. мая с. р. відбувся у Львові похорон народньої учительки, **Марії Білобрам.** Похорон скромненький, бідненький, — як біденькою є посада учительки в приватній українській народній школі за 1500 марок місячно.

За домовиною молодої учительки йшло 6 сиріток, без батька й матері і гурт товаришок і товаришів.

Похорон відбувся, як звичайно, священики відспівали своє, люди пожалували й помершу й сиріток — і розійшлися домів.

Годі не згадати про трагедію родини Білобрамів та не зазнайомити з нею ширший загал.

Старий Білобрам був возним. Повнив свою службу так, як лише Українець вміє повнити, вірно, як пес. Всі панове були вдоволені з нього, а він вдоволений з них.

Старий виховував свої діти як слід. Собі від уст відбирав, а посилав діти до школи, щоби дати їм якийтакий кусень хліба. Дві доньки вивів на народні учительки і гордий був з того.

І всьо було би добре.

Та прийшла польсько-українська війна, а з нею всі ті чорні події, які й досі ще не перелилися.

Разом з іншими українськими службовиками викинено зі служби і старого Білобрама. Та не лише викинено! Відіслано його разом з іншими на Домбе, як „небезпечного".

В хаті Білобрамів, в якій і так не було ніколи достатків, запанували тепер великі недостатки. Стара Білобрамиха робила, що могла; працювала та якось давала собі раду і годувала дітий. Дві старші доньки, учительки, також помагали матері і так жилося з дня на день, з надією на скорий поворот батька.

По довгих терпіннях на Домбю, батько повернув до Львова — але не дістав служби. Не хотів покоритися панам, хоч обіцювали йому, що коли змінить обряд, все буде красше.

— Скорше згину, аніж зраджу свій народ! — сказав Білобрам.

І згинув. Не довго прожив на волі. Тюремне життє так відбилось на його здоровлю, що пішов гризти землю.

Стара Білобрамиха остала сама з другою донькою, учителькою Марією та решток дрібних дітий.

Та удар за ударом були такі тяжкі, що вона не видержала їх. В тяжкій нужді, безпомічна, без ради й розради, — **пішла за своїм чоловіком.**

Головою дому лишилася тепер 20-літня Марія.

За 1.500 марок місячної платні на посаді учительки в українській приватній народній школі ім. Грінченка удержувала вона себе і троє сиріток... Яке то життє було за ті гроші — може сказати тільки той, хто живе у Львові.

Нужда, нужда та й ще раз нужда.

А за тою нуждою прийшла смерть та забрала з собою Марію там, де ніссть болізни, ні печали... Може се для неї і красше?...

Полнишилося 6 сиріток, без тата, без мами, без Марійки... Полнишилися на ласці лихих і добрих людий...

А ціла ся трагедія розігралася в часі від 1919 до 1921 року!..

Чи добрі люди дадуть згинути оставшим сиріткам?

Я певний, що ні. Вони винагородять їх за муки і терпіння тата й мами, за голодівку Марійки... Бо всі вони були на службі свого народу та совісно її чесно сповнювали її.

Я певний, що крім Горожанського Комітету займеться сирітками ціле українське громадянство.

Любомір.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Н. К., Пасейк, Н. Дж. Ваша дописк не буде поміщена.

ІВАНОВИ ФРАНКОВИ

В ПЯТІ РОКОВИНИ СМЕРТИ.

Не було Тобі втіхи великої
На терновій дорозі життя.
В нетрях пущі великої, дикої
Ти спокою шукав й забуття.

Серед реву юрби гамірливої
Наслухав голоси вищих сфер,
І до ночі тужив зорішливої,
І від туги за сонічком мер.

Праву руку простяг свобу ближньому,
В жмені серце ніс власне, мюбов,
Аж в блуканню тому дивовижньому
До самотного гробу дійшов.

Отсі слова пишу не для ритму й риму, а тому, що так уявляю собі покійного Івана Франка.

Він для мене не співець боротьби й контрастів, не каміняр на шляху поступу, не той, що діри у плотах затикає, як він сам про себе казав, ні, я вважаю його перше всього великим поетом, тим вічним волоцюгою на шляхах реального життя, тим безприютним мандрівцем по базарах торговища людського, тим бездомним Перебендьою, що на самотну могилу ходить з Богом розмовляти.

Серед бурі прагне симфонії тишини, в тишині ловить гамір надходячої бурі, в днину тужить до зорішливої ночі, в опівночі за сонцем скучає, вічно невдоволений життєм і собою, водолаз на дні океану, летун в десятому вимірі вселенної, шукає абсолютної правди, безумовної льогіки істнування, — з тої породи, що Данте, Мільтон, Гете, Шевченко, хоч не подібний до жадного з них, бо геній мусить бути иньший як другі, мусить бути оригінальний. Спільна їм усім їх печать страдання, бо тільки в стражданнях родяться великі твори, а дешевою ціною дорогих цінностий не купиш.

Особистий трагізм Франка, трагізм великого поета, який не розуміє марних душ і вони ніяк не можуть його зрозуміти, трагізм одиниці, яка мусить вести дефензиву з окруженнем, щоб добувати велике-невідоме, цей трагізм збільшався трагедією його народу, котрого був рідним, щире любимим сином.

Це вже тягар, під яким навіть плечі велетня мусять угнутися.

І Франко угнувся під отсим камяним хрестом, тому літ пять.

Від його смерти й до нині у нас війна, революція, руїна.

У боротьбі за наше народнє істнування засланяємо ним, як одним із наших сталевих щитів. Беремо з його творів і з його життя те, що нам конечно потрібне, щоб ратувати себе. Але те, що творило ядро його душі, вогнище його духа, джерело його творення, — те лишаємо щасливійшим від нас нащадкам. Вони мають змалювати його справжній портрет, мають схопити зі незмінимі риси його духової лодоби, мають скласти синтез цього, що в Франку було вічного й незалежного від проминаючої хвилини.

Я мав честь пережити з Покійником декілька щасливих днів у моїй батьківській хаті, в Бережанському повіті і на Поділлю, в Циганах. Мені не було ще літ 20, до мене життя що лиш всміхалося усіми своїми привабними й чарівними надіями, я був — весна. А Франко переживав тоді саме полудне своїх горячих жнив. Не легко було мені, молодому, зрозуміти цього великого женця на нашому народньому лані. Але нині, по трийцяти літах, образ його, виринає передімною, як образ великого поета, поета в творах і в життю, в слові і в ділі. Вічно задуманий, вічно шукаючий чогось, вічно зборюваний в одно безліч ниток істнування, безліч явищ, вражінь, помічень. Відпочинку шукає в пущі всіляких наук, в природі знаходить забуття. В гаморі суспільно-політичної боротьби, в агітації, організації полеміці бере участь, жертвує своїм часом, навіть здоровлям, добром, здобуває пошану, вдяку, стає авторітетом, але дома почуває себе що лиш у „Зівялому листю", у „Вишенськім", в „Панських жартах", а перше всього в „Мойсею". „Мойсей" — це він, там найбільше з того, що творило його святою-святих. „Прольог" до цеї поеми — його найсильніше слово. Мало коли українська мова доходила до цеї висоти тону, до цеї зворушливої, потрясаючої сили, що там. Прольог до „Мойсея" дзвенить як стріла з лука невідомої найвищої сили — абсолюту. Вбиває низьке і **нікчемне** ради високого і достойного...

Не розуміли ми його, — і я і ви, і всі ми.

Така вже доля великих.

Суворим здавався він нам і непривітним, ніби чужим.

А між тим він серце ніс у сціплений жмені, серце любови повне.

Так до могили дійшов.

Обіцяної землі, до котрої нас вів, не побачив.

І нам до неї далеко.

Треба йти, треба боротися, гадкою і ділом, працею мязів і енергією мозкових звоїв. „Вони" борються разом із нами, великою боротьбою за гробу: Хмельницький, Шевченко, Іван Франко і дехто другий.

Вони ще живуть разом з нами.

Аж колись, (коли? — того ніхто не скаже), вони спічнуть у своїх власних святинях, як статуї виліті з бронзи, або куті з білого мармору, суцільні, замкнені в собі — вічні.

Богдан Лепкий.

НАЙБІЛЬШИЙ КОНТРРЕВОЛЮЦІОНЕР?

В столітню річницю смерти Наполеона Бонапарте.

Мотто: Він знає все, він хоче всего, він може все.

Sieyes про Наполеона.

В маю сего (1921) року минуло сто літ від часу, коли замкнув очі той, що задавив Велику Революцію й проголосив себе цісарем Французів — серед великого одушевлення революційної републиканської армії... Це пригадується особливо живо й виразно під цю пору — пору революційного настрою Европи.

Тепер, коли загибіль цілих племен, коли голод у великих державах викликає ледви дрібні замітки в газетах, — памяти цего дивного чоловіка присвячує вся преса Европи цілі статті, цілі сторони, цілі числа. І робить це преса всіх напрямків. Преса буржуазна робить це в надії, що викличе тим способом знов якогось великого контрреволюціонера, який „затакне кратер анархії й упорядкує хаос"*). А знов преса революційна робить це для переляку, чи не назріває вже якийсь зелізний велитень, що мігби ще раз завернути колесо історії. Але й одна й друга робить це також іще з иншого мотиву: бо в особі Наполеона перейшов знищену Европу чоловік, який не належав до „фабричного товару пересічного".

І з цеї останньої точки погляду оглянуймо й ми Українці особу цего велитня. Нам особливо потрібно приглядатися таким людям діла, без огляду на напрям їх діяльности. о у нас нація сучасна революція не викликала людий діла, ні розуміння діла, ні одушевлення діла, ні культу, ні навіть пошани для діла. Довга неволя нашого народу забила в нас розуміння потреби цего всего.

Хто був Наполеон?

Він уродився дня 15. серпня 1769 р. в місточку Аяррію на острові Корсика як другий з ряду син убогого адвоката Карла Бонапарте й Марії Летиції Рамоліно. В 10-ім році життя примістив його батько за протекцією одного французького графа за дармо в військовій школі в м. Бріен, а в 15. році його життя в військовій школі в Парижі. В 16-тім році життя скінчив Наполеон військову школу з рангою поручника (ляйтнанта) і повних 7 (сім) літ ждав на аванс на капітана (сотника). Сотником іменували його в р. 1792 і за два роки потому був уже генералом бригади, в чотири роки потому головним вождом, ще в чотири — першим конзулем Франції — а ще в чотири роки потому (1804) цісарем Французів. Мав тоді 35 літ.

Півних 10 літ сидів Наполеон на французькім престолі — а властиво на коні. о весь той час воював.

Почавав свою карієру за монархії, авансував за революції, скінчив карієру знов за монархії, яку сам побудував, хоч не для свого роду.

Уродився на острові й помер на острові.

В молодости бідував. Нераз ходив голоден улицями Парижа, бо мала платня лейтнанта не вистарчала на ситий харч і одяг, а з дому не міг одержувати допомоги. В силі віку порядкував величезними скарбами. Життя скінчив як визень на безлюднім острові, пильно стережений Англійцями. Помер дня 5. мая 1821 року о год. 6. вечером, в хвилі коли сонце заходило в океан.

Оставив по собі одинокого сина правого ложа, який помер у Відни в молодім віці, в цісарськім замку Шенбруні, знищений гулящим життєм з гарними жінками, яких йому нарочно підсував австрійський уряд, — зі страху, щоби син Наполеона не повторив того, що робив батько.

Значіння Наполеона як особи.

Чому в Европі так дуже займаються **особою** Наполеона? Богато є відповіди на це. Цілі стоси книг написано про це.

Найбільше письменників годиться між собою в тім, що життя Наполеона виглядає мов найдивніща казка — і що це найбільше займало й займає увагу людий. І є в тім правда: Бо справді — чиж не виглядає це на казку, що убогий, голодний хлопчина, якого безплатно, з ласки приняли до військової бурси — здобуває собі опісля цісарську корону й стає найбільшим завойовником Европи...

Але це не пояснює нам усего заінтересовання його особою. Бо історія й леґенда знає ще цікавіші випадки в життю великих завойовників: про египетського царя Сезостріса, який робив великі походи на Азію й Европу, — про убогого пастуха Темуджіна, який здобув більше земель і відбув більше походів, ніж Наполеон і знищив більше держав в Азії й Европі. Одначе слух про них майже загиб. А слава Наполеона раз-у-раз кріпшає. І безнастанно множатся книжки про нього.

Деж причина цього?

Причина цього в тім, що **Наполеон являється олицетворенням діяльної одиниці білої раси й західної культури.**

І тому кождий чоловік тої раси й тої культури, який чує в собі охоту до діла, бачить в нім первовзір, зразок діяльности й праці. В нім олицетворене те, що Европейці називають „індівідуальність", те, чим вибилася на верх західно-европейська (і може в ще більшій мірі американська(культура й цивілізація, а що таке противне народам східних культур.

Цікаво, що два найбільші уми російського народа, Досто-

*) Слова Наполеона про себе і свою діяльність.

евський і Толстой порівнюють Наполеона з — антихристом, заповідженим у писаннях св. Іоана. Він для них не чоловік, тільки — „вир життя". Вони уважають його представником того, що таке вороже їх рідному народови і його східній культурі: представником европейського заходу, який хотів покорити схід.*)

І коли тепер Росія покорилаби західну Европу, то особа Наполеона як первовзір діяльного Европейця зблякувалаби в очах людий. Коли це наступить, то вона ще зросте як символ.

Найбільший німецький письменник Ґете, „котрий все бачив і все розумів", каже про Наполеона таке:

— „Нехай ніхто з вас не уявляє собі, що він розумнійший від Наполеона. Він все має якусь ціль і любить все, що може послужити до здійснення його цілі, хочби воно дуже відходило від його індівідуального почування. А нищить усе, що вороже його цілі, хочби це був рідний син. І тому це все одно, чи він (особисто) щось любить, чи ненавидить (бо навіть ненависне охоронить, як любе, коли потрібне йому). Він все живе для якоїсь ідеї, якогось пляну — і в тім треба берегтися, щоб не увійти йому в дорогу, бо в цім пункті не знає він пощади".

Наполеон не вірив у призначіння. В розмові з Ґетем сказав з притиском: **„Нема призначіння!** Політика (діяльність це призначіння!"

Це квітка світогляду, противного східному фаталізмови, який так сильно пробивається тепер у психіці деяких марксістів, що толкують Маркса на свій лад.

Обдумати, попрацювати й виконати — оден плян по другім. Без кінця. Це засада Наполеона як представника західньо-европейського світогляду. Притім все володіти собою, своїм тілом, своєю памятю, своєю терпеливістю й своїм гнівом. А головне — холодно приготовути все. Ґете порівнює його з холодним і спокійним Жидом, який пробним каменем трібує, чи має перед собою золото, срібло, чи мідь. Так оцінював Наполеон все — навіть ідеальні вартости й уживав їх, але ніколи не допускав до того, щоби стати від них залежним. При всій своїй майже надлюдській робучости й величі був це дивно практичний чоловік аж до найменших подробиць, яким звичайно надавав більшу ціну, ніж загал людий. Як відомо — він далеко більше уваги присвячував черевикам жовнірів, ніж зброї й часто говорив до своїх полководців: „Памятайте, що війну виграється чобітьми!" Нераз цілими днями студіював найлучші моделі чобіт і черевиків для війска.

Працьовитість того чоловіка дійсно подиву гідна. Він міг і любив працювати день за днем і ніч за нічю. Працював так і коли був убогим і коли мав золоту корону на голові. Працював, не шануючи себе й не оглядаючись на небезпеку. При переправі через Березину, в ночі, серед страшного зимна й під градом куль — він, цісар Французів власноручно помагав простим салдатам носити дерево для направи зірваного моста. Значить — свобідний був від усякого шаблъону.

**) Г. Гофмасталь.

(Конець буде).

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших покликів).

Ціна одної стрічки 10 центів.

JERSEY CITY, N. J.

Українське Музичне тов. ім. О. Нижанковського на горі міста в Джерзи Ситі, Н. Дж.

— устроює —

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 5-го ЧЕРВНЯ С. Р.

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

в Riverview Pavilion, Paterson Plankroad and Hackensack Brigde, Secaucus, N. J.

Початок о годині 2-ій попол. Вступ 50 цнт. з ґардеробою. На бали буде почта любови і нагороди. 26-8

NEWARK, N. J.

Повідомляється членів зі всіх товариств входячих в **Злучений Комітет Помочи Україні в Нюарку, Н. Дж.,** що збори в справі помочі рідному краеви відбудуться в пятницю, дня 3. червня (June) б. р. о годині 7.30 вечером в Укр. Роб. Гали при 55 Beacon St., Newark, N. J. На зборах будуть говорити бесідники замісцеві. 27-8

Петро Костів-Костур, секр.

CARTERET, N. J.

Українське тов. „Боян" в Картерет, Н. Дж., устроює **КОНЦЕРТ** в честь 60-літних роковин смерти Тараса Шевченка **в неділю, дня 5-го червня 1921** в Chrome School Auditorium No. 2. Початок точно о годині 6-ій вечером. Ціни місць 75, 50 і 35 цнт. 24,6,8

LAWRENCE, MASS.

Індустріяльний Департамент при Y. M. C. A.в Лавренс, Масс. повідомляє всіх чужинців убігаючихся о горожанські папери, що речинець для осягнення других паперів скінчиться за кілька днів. Звертаючи інтересованим увагу, сей Департамент взиває маючих перші папери, щоби зголосились на днях до бюра і зарепортували свої аплікації о другі горожанські папери. Закон вимагає, щоби такі аплікації були зголошені на 90 днів перед отворенням Натуралізаційного Іспиту в Повітовім Суді, який розпічнеться в місяцю вересни с. р.

Всі мущини і женщини, котрі вибрали свої перші папери не пізнійше як перед двома роками, повинні сейчас зголоситись до Натуралізаційного бюра сейчас для вписy їх аплікацій о другі папери.

Звертається увагу, що коли по упливі сімох років від часу зголошення аплікації на перші папери, аплікант не зголосився протягом того часу по другі, закон уневажнює цілу справу і треба все починати знова.

Від Індустріяльного Департаменту У. М. С. А., Лавренс, Месс.

ОПОВІЩЕННЄ.

Подаю до відома українській суспільности, що для більшої вигоди пацієнтів переношу офіс тимчасово на 231 Е. 13-ту улицю, між 2-ою а 3-ою евеню, телефон: Stuyvesant 0590. Через кілька місяців офіс буде відти на стало перенесений на St. Marks Pl., число 91, коло першої Евені. 28

З глибокою пошаною

ДР. К. Д. БІЛИК.

ҐЕН. ВРАНҐЕЛЬ, УКРАЇНСЬКА ПРОПАҐАНДА І ФРАНЦІЯ.

В 130 ч. берлінської ґазети „Руль", орґану московських кадетів правого крила, читаємо кореспонденцію під наголовком: „В армії Вранґля", яка подає цікаві інформації про широку українську аґітацію серед жовнірів сеї армії. З тої кореспонденції довідуємося, що:

„У військових таборах, крім пропаґанди в звязку з відправкою сов. Росії, провадиться ще й друга, яка має туже саму мету найскоршого розложення армії. Се пропаґанда Українців. Український комітет в Царгороді, що одержав останніми часами значні суми грошей(?), щедро роздає всякі допомоги й позички офіцерам і жовнірам, які приїзджають з таборів, вимагаючи після одержання допомоги записуватися в українське підданство і відбираючи обіцянку провадити українську пропаґанду по таборах. В звязку з сим з таборів почалася велика тяга до Царгороду в цілях одержання допомоги від Українців. Наслідком сього є те, що в кождому полку заснувалися українські „спілки", які користуються опікою Французів, що всіми засобами полекшують українську пропаґанду. Кажуть, що в скорому часі вийде наказ — відокремити всіх Українців в осібні баталіони, які будуть відправлені на службу до нової союзниці Франції — Польщі".

З тоїж кореспонденції довідуємося, що ґенерал Вранґель після одержання відомостей про бажання Французів заарештувати його, кинув у ночі яхту „Лукул" і переїхав до російської дипльоматичної місії, яка охороняється трома ескадронами юнкерів. Сей конвой 7-го квітня вчинив у місті демонстраційну дефіляду з орхестрою музики, в наслідок чого Вранґлеви було дано наказ скласти чинам конвою зброю. Виконати сей наказ ґенерал Вранґель відмовився.

Одним словом бачимо, що „славний" ґенерал і його армія дрожить в останній конвульсії.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В ЛИХУ ГОДИНУ!

(Оповіданне з села).

(Докінченне).

IV.

Вернув Юра до дому. Слава Богу, пустили його — показалося, що він невинен. Бідна мати не знає, що вже діяти на радощах. Цілий день не могли наговоритися. Він розповідав матері, як допитували його, як він боронився, як умів. Вона розповідала синови, як журилася, як бідувала без його, як добрі люде помагали їй.

Юра питається матері, що в селі нового; що змінилося за цих три місяці, як його не було дома. Іван Ковалюків майже не виходить від Степанюків — каже мати. Ціле село говорить, що Степанюк дасть йому свою дочку. Марійка — кажуть люде — плаче по цілих днях, бо не хоче його. З цьої грижі так змінилася Марійка, мов неця стала.

Йде день за днем, а по селу всебільше говорять про весілля Марійки з молодим Ковалюком. Юра все більше зажурений, задуманий ходить. І Марійка говорила вже йому, що і як. Стара мати просила Миколу, щоби поговорив у Степанюків за Юру. Та і Степанюк уже й чути не хоче.

На Михайла вечером вернув Юра з міста. Коли прийшов до села почув співи з хати Степанюка. Його наче що вкололо у серце. Чути було й стріли із пістолів.

Дома застав матір при якійсь роботі.

— Що це, мамо, такий гамір і стріли у Степанюків.

— Легко, сину, богачам веселитися... Степанюки Марійку сватають.

— За тамтого? — стільки ще міг спитатися Юра.

— Ну, щож робити, сину... Хай вона буде щаслива — а сльози їй покапали по лици. — Щоби лише ти, мій сину, був мені здоров, найдеться і для тебе дівчина... може і ліпша...

Юра мовчав. Ні слова вже не промовив. Цього вечера не вечеряв уже. Не спав цілу ніч.

Раненько встав і пійшов кудись. Не було його дома цілий день. Так того дня, так другого і геть аж до мясниць.

Нещасна мати мов не та стала. Пожалкує перед жінками, зітхне й каже: Не добре! В лиху годину полюбив він її нещасний!

V.

Село не памятало ще таких сумних мясниць, як ці.

Дві зажурені матери ступали в гору у гай, заливалися гіркими сльозами. Це стара Марта, мати Юри, друга нещасна Степанючка, Марійчина мати. Йдуть гень там на гору — найдуть там своїх дітей Юру і Марійку — обоє мертві. Самовбийники одно біля другого.

За ними йдуть дівчата із села, сльози ринуть за їх любою Марійкою. Йдуть парубки, і вони не можуть здержати сльоз з жалю за Юрою. Йдуть ґазди, жінки, старці і діти... Ціле село.

І коли станули біля мертвих і глянули на дві жалісні матері — все плакало. І сивоволосі дідугани, котрі вже певно давно плакали, і кождого певно знали потішити — і ці плакали.

Плаче нещасна Степанючка над дочкою, втирає їй кров із рани, плаче нещасна Марта над своїм Юрою — одинаком, над Марійкою.

Старий Степанюк стоїть наче закаменів.

— Поховаймо-ж їх тут разом — мовив старий Микола. — Коли вони так умерли разом, хайже і спочивають тут вічним сном.

Богато людей притакнуло, що треба так. Инші сказали, що годі це зробити. Марійка згинула з його руки — церква позволяє похоронити її на цвинтарі. Юра згинув з своєї власної руки; його треба похоронити тут на вершку гори.

Тепер почалося голосіння, коли Марійку понесли на сільський цвинтар. Стара мати склонилася. Люди схопили її під рамена, щоби тут на місци з жалю не вмерла. Вона вже нікого не бачила, лише свого Юру і темний гріб. Бачила як спустили його у яму, чула як земля глухо падала на домовину, як вкрила її.

Довели її до хати, запалили вогонь, старалися розрадувати її. Та вона, здається, нічо не чула. Все здавалося їй, що чує, як грудки землі падуть на домовину її одинака. Ах! недобрі люде! Чому, вони і їй не дали там на горі вмерти, щоби і її там біля її дорогого Юри поховати.

Минають дні за днями. Нещасна стара мати вже наче тінь стала. Навідуються до ньої добрі люде, потішують її. Та вона мовчить...

Вже добра зима. Недалеко вже й до Різдва. Ще кілька днів. Завтра вже Святий вечір. Всі в селі радіють.

Зажурена старенька мати кинула кілька полін на ватру, сіла біля вогню. Відчинилися двері. Відсіля видно шпиль гори, а на йому гріб Юри... На дворі тихо, сніг паде й паде, біліється вже ціла гора, білів могила Юри. Нещасна мати впялила зір в цю сторону — і не ворухнеться. Сутінь западає, а сніг усе паде. Десь недалеко чути цвіркає синичка, може і вона журиться, де переночує в таку заверуху, а може вона голодна. На огнищі блимає ще слабий вогонь... З посеред темряви пізнати ще слабо могилу Юри... Синичка вже давно затихла... Вогонь погас, на огнищі остав лише попіл...

ЧОМУ МИ НЕ ІДЕМ ЗА НАШИМИ БРАТАМИ В КРАЮ?

(Надіслана стаття.)

Филаделфія, Па.

Як тяжко і з яким болем серця приходиться нам читати про знущання та дикі звірства поповнювані Ляшнею над нашими братьми, так тимбільше одушевляе нас кожда вістка, як наш нарід в Галичині по геройськи з правдивою посвятою, а навіть з нараженнєм утрати свого життя та майна з гордостю голосить світови що він є український і що яко такий завсіди позістане. Кожда важнійша справа вимагає посвяти, тимбільше, коли розходиться о так важну справу як справа признання України, де вороги мали-б стратити свою підставу істновання і за всяку ціну стараються затримати українські землі при собі, уживаючи в сім напрямі всіх дiявольських штучок, на які вони спосібні.

Чи їм се удасться, то се покаже найблизша будучність, однак наші браття, бачучи власними очима їх погану роботу, стараються кождий такий підлий маневр відбити, хотяй неоден свою посвяту тяжко відпокутує, бо відтак на донос першого ліпшого Ляха-шубравця опиняється в тюрмі, відки, річ певна, живий не виходить. І се одинокий бальсам на нашу зранену душу, бо такі вісти вливають в нас надію, що коли ще жиють на світі такі щирі діти Неньки України, то ворог хотяйби був сто разів сильнійший, то не всилі стерти з лиця землі такого народа, яким є Українці, та чи скорше чи пізнійше зломить голову і опиниться там де йому місце — за Сяном.

Сих кілька стрічок написав я тільки для того, щоб зі старого краю завернути до нас в Америці.

Хотів би я дещо сказати про наших американських Українців, котрі вибираються в дорогу або і тих, що тут навсе позістануть.

Кождий з нас без згляду на політичні переконання переживав через цілий час світової війни тут на вольній землі Вашінґтона і сидів як у Бога за дверми в спокою. Не спав в тренчах, але таки в вигіднім ліжку; їв, що тільки хотів, бо знаємо, що вчасі війни, положеннє робітника досить було зносиме, так, що кождий, котрий тільки хотів, міг ще мимо дорожні усkладати собі досить значну суму гроша.

Тепер він вибирається в дорогу. Приходиться йому виробляти пашпорт, йде до аґента, хотяйби навіть Українця і то як сам голоситься „патріот", а сей радить йому виробляти пашпорт у польського консуля. Є випадки, де наш чоловік несвідомий, мимо представлення аґента патріота-Українця, таки доконче хоче мати польський пашпорт, але се виїмки і сей чоловік єсть або несвідомий сего, що робить, або схрунений.

Головна таки вина спадає на такого аґента, бо хотяй, як то кажуть, „бизнес єсть бизнесом", однак, щоби мати під тим зглядом чисту совість, повинен сю річ кождому старaючомуся о пашпорт вияснити.

Бо яке-ж вийде зіставленнє, коли порівнаємо, що браття за морем голі, голодні і босі, а з нараженнєм утрати життя, майна та всього, що йому найдорозше, стараються, оскільки можности, спекатися сеї проклятої Ляшні, то Ти, брате, убраний, не голодний, із зеленими в кишені, на вільній землі Вашінґтона, бєш чолом перед польським посіпакою та кажеш: „Єстем обивателем польскім"? **Що тамті кровю здобувають, то ти сю працю одним поклоном „ржечипосполітей" нівечиш!** Се єсть злочин, поповнюваний супроти свого народа, та і не дивниця, що наш нарід в краю до Українців повертаючих з Америки так немило настроєний, бо ти нівечиш його довголітні труди, положені для визволення рідної країни.

Дехто скаже, що вироблюваннє польских пашпортів лежить в інтересі еміґранта, бо з таким пашпортом їхати то не стрічається з жадними перешкодами. Кілько в сім правди, не знаю, однак можливе, що Ляшня здібна і на такі безправя. Але якби навіть прийшлось Тобі брате, і посидіти кілька годин в проклятій польській вязниці, або навіть і ткнути чортови в зуби кілька долярів, то який ти будеш сим поступком задоволений, що замісць встидатись свого брата і побоюватись, щоб Тобі не плюнув в очі, що ти подоптав се, що він старався видвигнути, то таки будеш міг сказати, що і Ти щось зробив для свого бідного краю рідного, хотяй в порівнанню меньше від нього.

М. С.